

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrund for forslaget

10. klassetrin i folkeskolen og ungdomsskolen, på de frie grundskoler og frie kostskoler er et tilbud til unge, som efter opfyldelsen af de 9 års undervisningspligt endnu ikke er parate til at vælge ungdomsuddannelse.

Omkring 70 pct. af en årgang unge vælger nu 10. klasse, inden de går videre til en ungdomsuddannelse. Dette på trods af, at ungdomsuddannelserne med nogle få undtagelser er indrettet, så elever nu kan starte direkte efter 9. klasse eller tilsvarende.

Alle fag i folkeskolens 10. klasse har siden 1985 været tilbudsfag eller valgfag, hvilket betyder, at skolen skal eller kan tilbyde fagene, mens de forskellige fag er frivillige for eleverne. Dette gælder også faget dansk. Hvis eleverne ikke vælger fagene dansk og samfundsfag, skal undervisningen dog omfatte dele af disse fag. Stadigt færre elever tager mod den samlede række af tilbudsfag. De fleste elever sammensætter typisk et undervisningsforløb, der kombinerer de prøveforberedende fag med alternative tilbud, såsom 10. klasse i samarbejde med tekniske skoler, landbrugsskoler eller social- og sundhedsskoler, og brobygning mv.

Flere kommuner har på forsøgsbasis fra omkring 1988 etableret specielle 10. klassecentre; enten som en samling af alle kommunens 10. klasser på en eller få af kommunens folkeskoler eller som selvstændige 10. klasseskoler. Hensigten med 10. klassecentre er at give eleverne et bredt undervisningstilbud, som fagligt og intersemæssigt opfylder mange unges forventninger til en skolegang, der peger frem mod ungdomsuddannelserne. Ved en ændring af folkeskoleloven i 1997 blev det muligt for kommunerne at etablere selvstændige 10. klasseskoler som en permanent ordning.

Efterskolerne og de frie grundskoler har sideløbende hermed udviklet mange variationer af 10. klasse som en del af det samlede skoletilbud med både prøveforberedende og ikke prøveforberedende undervis-

ningsforløb. Der er ingen formelle krav til undervisningen, som derfor kan tilrettelægges helt frit inden for den enkelte skoles formål. Det er alene reglerne for folkeskolens afsluttende prøver, der er bindende for de frie skoler, og kun hvis de vil afholde disse prøver efter afslutningen af 10. klasse.

Ikke mindst efterskolerens tilbud har vist sig attraktive for mange unge med lyst til og mulighed for at opleve et fuldstændigt skole- og miljøskift. En væsentlig faktor i denne udvikling har været efterskolerens evne til at tilrettelægge undervisningen med en særlig profil, der er knyttet til den enkelte skoles idegrundlag og eksistensvilkår. Disse skoleprofiler er samlet set meget vidtfavnende og rækker fra direkte gymnasieforberedende skoler over tydeligt emneprægede skoler (fx idræt, musik og drama) til skoler, der direkte henvender sig til elever med særlige eller specifikke indlæringsproblemer. Efterskolerens formål er ifølge lov om frie kostskoler § 1 og § 3, at »tilbyde undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er folkelig oplysning med henblik på elevernes hele menneskelige udvikling og modning samt deres almene opdragelse og uddannelse«.

Både offentlige og private skoler har således udviklet undervisningstilbud, der appellerer til en meget bred gruppe elever, også til den gruppe, der uden problemer kunne begynde deres ungdomsuddannelse straks efter 9. klasse.

Denne udvikling i 10. klasse har givet regeringen anledning til at overveje, om dette skoleår har den profil og det indhold, som set i sammenhæng med ungdomsuddannelserne opfylder de unges og samfundets behov for kvalifikationer både på kort og på langt sigt.

Den samfundsmæssige udvikling viser, at der er behov for, at alle unge når længst muligt i deres faglige, personlige og menneskelige udvikling. Den væsentligste opgave for uddannelsessystemet må derfor være at udvikle det enkelte menneskes kompetencer og bidrage til dets fortsatte udvikling og derved give den enkelte mulighed for at møde fremtidens samfundsmæssige, erhvervmæssige og kulturelle udfordringer.